

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 17 juni 1887, kl. 3 e. m.

Sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om ändringar i förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883.

Under åberopande af bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 6 april innevarande år har Kongl. Maj:t i en till Riksdagen aflåten proposition af samma dag (n:o 11), hvilken proposition öfverlemnats till det sammansatta utskottets behandling, föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att §§ 2, 10, 18 och 22 i förordningen angående en postsparbank för riket af den 22 juni 1883 skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 2.

- Mom. 1. En hvar — — — — — postsparbanken.
 Mom. 2. Insättning — — — — — allmänheten.
 Mom. 3. Första — — — — — uppgifvas.
 Mom. 4. Önskar den, som till förmån för annan insätter medel, att dessa icke må kunna förr än efter viss tid till utbetalande uppsägas, göra derom förbehåll, då insättning verkställes.

§ 10.

- Mom. 1. Anmäler — — — — — omförmälas.
 Mom. 2. Finnas — — — — — domstol.

Mom. 3. Vid — — — — — omförmåles.

Mom. 4. Beloppet — — — — — införmåles.

Mom. 5. Omfattar uppsägning motboksegrares hela tillgodohafvande på en och samma motbok, skall, vid medlens lyftande, motboken till postanstalten återställas.

§ 18.

Mom. 1. De — — — — — riksbanken.

Mom. 2. För så stor del af dessa medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas tillgängliga för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, skola för postsparbankens räkning af styrelsen inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten eller af Sveriges allmänna hypoteksbank eller ock af kommun inom riket för lån, till hvars upptagande Kongl. Maj:ts tillstånd blifvit meddeladt; dock med rätt för postsparbankens styrelse att intill högst en tredjedel af de postsparbankens medel, hvarom i detta moment är fråga, göra medlen fruktbarande äfven genom utlåning mot skuldebref till kommun inom riket, med iakttagande äfven i detta fall att tillåtelse till lånets upptagande blifvit kommunen af Kongl. Maj:ts meddelad.

§ 22.

Fullmäktige i riksbanken låta för postsparbankens räkning i riksbanken förvara de postsparbanken tillhöriga obligationer och andra värdehandlingar mot den ersättning till riksbanken, som af fullmäktige bestämmes, samt föranstalta, på framställning af postsparbankens styrelse, om försäljning eller pantsättning af postsparbankens värdehandlingar till det belopp, styrelsen finner nödigt.

I ofvannämnda statsrådsprotokoll hänvisar föredragande statsrådet till den utredning, som innefattas i statsrådsprotokollet för den 17 december 1886, hvilket åtföljde Kongl. Maj:ts proposition af enahanda lydelse till sistlidne Riksdag.

Beträffande till en början det föreslagna tillägget till § 2 inhemtas af sistnämnda statsrådsprotokoll, hurusom styrelsen för postsparbanken, som föreslagit ifrågavarande förändring, anfört, att erfarenheten mer än en gång ådagalagt, att medel, som blifvit å motbok af annan person än motboksegaren för dennes räkning insatta, och särskildt medel, hvilka arbetsgifvare insatt till förmån för arbetare, blifvit,

i strid mot hvad insättaren åsyftat, kort tid derefter af motboksegaren till lyftande uppsagda och uttagna.

Ehuru, med anledning af stadgandet i 5 § af förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket att för en och samma persons räkning insättning å mer än en motbok ej må ega rum, genom införande af ifrågavarande tillägg till 2 § af förordningen följden skall blifva, att å samma motbok kunna komma att insättas medel såväl med förbehåll af att dessa först efter viss tid till utbetalande uppsägas som utan sådant förbehåll, hvilket naturligen kan medföra svårigheter i förändret af motböckerna, har utskottet dock funnit det vara en hufvudsak att få det af styrelsen för postsparbanken påpekade missförhållandet snarast afhjelpat, hvarför utskottet anser sig böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i fråga om tillägg till 2 § af förordningen.

Hvad vidare angår Kongl. Maj:ts förslag, att 10 § 5 mom. i förordningen, som för närvarande lyder sålunda: »omfattar uppsägning hela det i motbok införda belopp, skall, jemte kapitalet, äfven upplupen ränta utbetalas, dervid motboken till postanstalten återställas», måtte erhålla följande förändrade lydelse: »omfattar uppsägning motboksegares hela tillgodohafvande på en och samma motbok, skall, vid medlens lyftande, motboken till postanstalten återställas», har, såsom synes af statsrådsprotokollet den 17 december 1886 sid. 10, styrelsen för postsparbanken såsom skäl till denna förändring anfört, att det nuvarande stadgandet medförde den olägenheten, att den, som för tillfället hade behof att lyfta hela det för hans räkning inestående kapitalbeloppet, måste, om han någon tid derefter ville å nyo insätta medel i postsparbanken, anmäla sig till erhållande af ny motbok med iakttagande dervid af gällande föreskrifter om meddelande af de uppgifter å namn, födelse-år, -månad och -dag, hemort, lefnadsyrke m. m., som, till förekommande af missbruk vid lyftande af postsparbanksmedel, borde finnas att tillgå å postsparbanksbyrån. Följden häraf antog styrelsen i de flesta fall blifva, att postsparbankens förnyade anlitande förekomme mindre ofta, än som eljes torde blifva händelsen, på samma gång sparbanken, der ny insättning egde rum, ådroges utgift för tryckning och häftning af flera motböcker, än som under andra förhållanden skulle varit behöfligt.

Då genom den ifrågasatta förändringen, på sätt styrelsen för postsparbanken jemväl framhållit, den fördel skulle vinnas, att motboks-

innehafvare, som uppsade innestående kapitalbehållning, icke skulle vara nödgad att, äfven mot sin önskan, på samma gång uttaga upplupen ränta och återlemna motboken, samt att följaktligen motbok skulle återställas endast när uppsägning omfattar insättarens hela tillgodohafvande så i kapital som i ränta, får utskottet tillstyrka bifall till den af Kongl. Maj:t föreslagna förändringen af 10 § 5 mom. i förordningen.

Enligt 18 § 2 mom. och 22 § af förordningen, sådana de nu lyda, skola för de till postsparbanken influtna medel, i den mån styrelsen anser dem icke behöfva hållas å räkning i riksbanken tillgängliga för att möta uppsägning af insättares tillgodohafvande, genom fullmäktiges i riksbanken försorg inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten eller Sveriges allmänna hypoteksbank.

Med den förändrade lydelse, nämnda paragrafer enligt Kongl. Maj:ts förevarande förslag skulle erhålla, skulle dermed postsparbankens styrelse få rätt att dels för dessa medel inköpa räntebärande obligationer, utfärdade ej mindre, så som nu medgifves, af svenska staten och Sveriges allmänna hypoteksbank än äfven hädanefter af kommun inom riket för lån, till hvars upptagande Kongl. Maj:ts tillstånd blifvit meddeladt, dels ock ytterligare att intill högst en tredjedel af de postsparbankens medel, hvilka icke anses behöfva hållas å räkning i riksbanken tillgängliga för uttagning, göra medlen fruktbara äfven genom utlåning mot skuldebref till kommun inom riket, med iakttagande äfven i detta fall att tillåtelse till lånets upptagande blifvit kommunen af Kongl. Maj:t meddelad.

Styrelsen för postsparbanken, som i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställt om vidtagande af erforderliga förändringar i nu gällande föreskrifter, har dervid anført, att, då postsparbanken icke längre kan förskaffa sig hypoteksbankens fyraprocentobligationer till pris understigande pari eller ens till pari, utan nu måste betala dem med $\frac{1}{2}$ procent deröfver samt de vilkor, till hvilka svenska statens obligationer kunna förvärfvas, ställa sig ännu mer ogynsamma, men insättarne i postsparbanken fortfarande godtgöras med 3,6 procent årlig ränta, det vore nödvändigt vidtaga åtgärder för att åstadkomma ett för postsparbanken något gynsammare förhållande emellan in- och utlåningsräntan, så att postsparbanken i en icke allt för aflägsen framtid sattes i tillfälle att bestrida de med postsparbanksrörelsen förenade utgifter.

Då styrelsen ansåge, att det för sagda ändamåls vinnande icke

vore lämpligt att nedsätta räntegodtgörelsen åt insättarne i postsparbanken, enär en sådan åtgärd så mycket mindre skulle kunna undgå att leda till minskadt användande af banken, som den ränta, banken nu lemnade, redan vore låg i jämförelse med den, hvilken i andra sparanstalter erbjudes insättarne, återstode, enligt styrelsens förmenande, ingen annan utväg, än att genom vidgande af de gränser, inom hvilka postsparbanken vid placeringen af innestående medel nu vore bunden, söka att bereda banken en något ökad afkastning. Derjemte hade styrelsen ansett mest lämpligt att i stället för att såsom nu i förordningen om postsparbanken de värdepapper angåfves, hvilka finge för postsparbanken inköpas, rättighet att härutinnan meddela bestämmelser öfverlemnades åt Kongl. Maj:t, äfvensom att, då det kunde möta svårighet för fullmäktige i riksbanken att åtaga sig att för postsparbankens räkning besörja inköp afven af andra värdepapper än svenska statens och allmänna hypoteksbankens, bestyret med postsparbanksmedlens placering i sådana valutor, som blifvit af Kongl. Maj:t bestämda, kunna öfverflyttas på styrelsen.

Af statsrådsprotokollet den 17 december 1886 inhemtas vidare, att fullmäktige i riksbanken, hvilka lemnats tillfälle att yttra sig i anledning af denna framställning, dervid anført, att, om, med hänsyn till svårigheten att erbjuda insättare i postsparbanken en tillfredsställande räntegodtgörelse, de stadganden, som inskränkte sparbankens rätt i fråga om inköp af obligationer till svenska statens och allmänna hypoteksbankens, och hvilka afsett samt otvifvelaktigt vore egnade att betrygga sparbankens lugna utveckling och framtid, skulle komma att utvidgas derhän, att sparbanken berättigades för fruktbargörande af sina medel utöfva större valfrihet vid inköp af värdepapper, den hittills åt fullmäktige anførtrodda allmänna befatningen med inköp af dylika värdepapper, hvilken i följd af styrelsens egen åtgärd i åtskilliga fall kunnat begränsas till verkställighet af särskildt bestämdt uppdrag, måste blifva af så grannliga beskaffenhet, att fullmäktige anhölle blifva från densamma befriade, så att deras uppgift blefve inskränkt till att låta förvara samt i förekommande fall förmedla försäljning eller pantsättning af de för postsparbanken inköpta värdepapper.

I likhet med styrelsen hade, såsom af statsrådsprotokollet framgår, föredragande statsrådet ansett, att någon nedsättning af postsparbankens inlåningsränta i det längsta och i synnerhet under sparbankens första utvecklingsskede borde undvikas. Men herr statsrådet hade heller icke ansett lämpligt att, såsom styrelsen föreslagit, placeringen af sparbankens medel i andra valutor än de nu medgifna gjordes till en öppen fråga, som skulle af Kongl. Maj:t efter omständigheterna reg-

leras. Som hittills borde derföre i författningen om postsparbanken angifvas, hvilka slag af värdepapper må för sparbanken förvärvas.

Tillfälle till en på samma gång betryggande, fortsätter herr statsrådet, och, med hänsyn till räntefkastningen, fördelaktigare penningplacering, än som med nu gällande stadganden voro möjlig, syntes kunna för postsparbanken vinnas genom att *dels* bland de obligationer, som må för bankens räkning inköpas, upptaga äfven sådana, utgifna af kommuner inom riket, hvilka erhållit Kongl. Maj:t:s tillstånd att taga lån, *dels* äfven berättiga sparbanken att till kommun lemna lån emot skuldebref under enahanda förutsättning eller att tillåtelse till kommunens skuldsättning blifvit af Kongl. Maj:t meddelad. Om härvid det belopp, hvilket finge såsom lån emot kommuners skuldebref utlemnas, begränsades till en mindre andel, såsom en tredjedel, af de medel, för hvilka enligt § 18 mom. 2 af förordningen om postsparbanken en fastare placering bör beredas, torde någon olägenhet icke kunna uppstå deraf att en del af sparbankens tillgångar blefve för längre tid bunden. Den öfvervägande delen af sparbankens medel komme dock fortfarande att utgöras af lätt säljbara obligationer, och erfarenheten från utlandet hade i öfrigt visat, att en postsparbanks tillgångar regelbundet växte utan någon betydligare återgång äfven vid starkare rubbningar i den ekonomiska ställningen. Blefve gällande stadganden förändrade så, skulle säkerligen behovet för postsparbanken af ökad utrymme vid fruktburgörandet af innestående medel blifva tillräckligt tillgodosedt, på samma gång ett gynsamt tillfälle bereddes rikets kommuner att för sina lånebehof anlita en offentlig lånekassa.

Det af Kongl. Maj:t föreslagna tillvägagäendet att åstadkomma ett för postsparbanken gynsammare förhållande mellan in- och utlåningsräntan har utskottet ansett sig icke kunna förorda. Bankens säkerheter böra nemligen, enligt utskottets förmenande bestå endast af första klassens värdepapper. Detta så mycket viktigare under denna bankens första verksamhetstid, som dess anseende för att vara orubbligt säker då bör grundas i folkets medvetande, om banken skall kunna till afsedt gagn vinna ökad utveckling. De nya slags valutor, Kongl. Maj:t föreslagit, torde emellertid äfven med de garantier, som finnas uppställda för deras noggrannare granskning, icke kunna anses fullt betryggande och i hvarje fall icke ens tillnärmelsevis jemförliga med statens och allmänna hypoteksbankens obligationer, hvilka vid bankens stiftande för ännu icke fyra år sedan ansågos vara de enda antagliga.

För att åstadkomma de afsedda fördelarne för bankens rörelse har det derför synts utskottet att föredraga att något nedsätta den räntefot, enligt hvilken insättare godtgöras ränta å insatta medel,

framför att försämra bankens säkerheter. För den enskilde insättaren är i de flesta fall räntan af föga betydelse. Postsparbankens främsta uppgift synes heller icke vara att bereda insättare högsta möjliga räntevinst utan fast hellre att genom de rika tillfällen den erbjuder att få insätta medel äfven till små belopp, väcka och vidmagthålla lusten att spara samt göra de insatta medlen så betryggade som möjligt. Då nu räntefoten i allmänhet sjunkit sedan den tid, då postsparbanken började sin verksamhet och dess räntefot bestämdes, kan det äfven ur den synpunkten synas lämpligare att något nedsätta inlåningsräntan än att genom konstlade medel söka hålla den vid magt. För att räntefoten också städse skall kunna afvägas till den höjd, som för skilda tider och förhållanden är den lämpligaste, eger Kongl. Maj:t utom Riksdagens hörande, enligt 8 § af förordningen om postsparbanken, rätt att bestämma densamma.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får Utskottet hemställa,

att, med afslag å hvad Kongl. Maj:t föreslagit i fråga om förändrad lydelse af 18 och 22 §§ i förordningen angående en postsparbank för riket af den 22 juni 1883, Riksdagen må för sin del besluta att §§ 2 och 10 i nämnda förordning skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 2.

- Mom. 1. En hvar — — — — postsparbanken.
 Mom. 2. Insättning — — — — allmänheten.
 Mom. 3. Första — — — — — uppgifvas.
 Mom. 4. Önskar den, som till förmån för annan insätter medel, att dessa icke må kunna förr än efter viss tid till utbetalande uppsägas, göra derom förbehåll, då insättning verkställes.

§ 10.

- Mom. 1. Anmäler — — — — — omförmälas.
 Mom. 2. Finnas — — — — — domstol.
 Mom. 3. Vid — — — — — omförmäles.
 Mom. 4. Beloppet — — — — — införas.
 Mom. 5. Omfattar uppsägning motbokseares

hela tillgodohafvande på en och samma motbok, skall, vid medlens lyftande, motboken till postanstalten återställas.

Stockholm den 17 juni 1887.

På det sammansatta utskottets vägnar:

G. S. ÅKERHJELM.

Reservation:

af herr *M. Dahn*, som yttrat: »Då en räntenedsättning under lagbestämda 3,6 procent för upplånta medel helt säkert skulle komma att betydligt minska insättarnes i postsparbanken antal, hvarigenom ändamålet med nämnda inrättning till väsentlig del förfelades och då en dylik räntenedsättning blir nödvändig, om nuvarande, enligt min mening alltför inskränkande bestämmelser med afseende å fruktbargörande af postsparbankens medel bibehållas oförändrade; men Kongl. Maj:ts proposition medgifver en måhända allt för fri placering af nämnda medel, har jag ansett, att 18 § bort erhålla följande förändrade lydelse:

§ 18.

Mom. 1. De — — — — — riksbanken.

Mom. 2. För så stor del af dessa medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas tillgängliga för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, skola för postsparbankens räkning af styrelsen inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten eller af Sveriges allmänna hypoteksbank; dock med rätt för postsparbankens styrelse att intill högst en tredjedel af de postsparbankens medel, hvarom i detta moment är fråga, göra medlen fruktbargörande äfven genom inköp af obligationer, utfärdade af kommun inom riket för lån, till hvars upptagande Kongl. Maj:ts tillstånd blifvit meddeladt, eller genom utlåning mot skuldebref till kommun inom riket med iakttagande äfven i detta fall, att tillåtelse till lånets upptagande blifvit kommunen af Kongl. Maj:t meddelad.

§ 22.

Lika med hvad Kongl. Maj:t föreslagit.»